

Момчило Суботић

Институт за политичке студије, Београд

РЕПУБЛИКА СРПСКА: ДВАДЕСЕТ ГОДИНА БОРБЕ ЗА ОПСТАНАК*

Сажетак

Аутор у раду разматра најновији период у политичком животу Републике Српске. Он, при томе, сагледава изворне одредбе Дејтонског споразума, на који се у одбрани свог ентитета позивају челници РС, као и „креативну“ примену, тј. безобзирно прекрајање и кршење „Дејтона“ од стране међународних представника, с позивом да праве „функционалну“ државу БиХ, што подгрејава нереалне тежње Бошњака (донекле и Хрвата) за успостављањем „грађанске“ и „целовите“ Босне и Херцеговине. Аутор посебну пажњу посвећује чињеници да је РС настала пре Дејтона, да је у Дејтону само потврђен њен међународно - правни субјективитет, да је, дакле, РС субјект међународног права, део међународног уговора, што њени противници непрестано игноришу и превиђају. Због тога је у тексту обрађена проблематика „слова“ и „духа“ Дејтона, затим Бутмирски договори, проблем трећег - хрватског ентитета, специјалне везе РС и Србије, затим феномен муслиманског/бошњачког идентификовања са Босном и Херцеговином и, најзад, стање и перспективе Републике Српске.

Кључне речи: Република Српска, Дејтонски споразум, високи представници, прекрајање „Дејтона“, Бутмирски договори, трећи ентитет, Србија

---

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 179009, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

ЗА И ПРОТИВ „ДЕЈТОНА“

Република Српска је ове 2012. године обележила 20 година свога постојања. Било је то 20 година борбе за аутономност и државност Срба западно о Дрине. Имајући у виду природу, узроке и циљеве грађанског, верског и етничког рата у Босни и Херцеговини, као и на простору читаве СФРЈ, само стварање и очување Републике Српске представља највећу тековину српског народа у борби за југословенско наслеђе.¹⁾ Штавише, Република Српска има својство једног етно-политичког и државотворног феномена, имајући у виду моћно савезништво њених унутрашњих и спољних непријатеља који су се немилосрдно обрушавали на ову српску државу, која је готово све ово време, поготову у рату, била без иједног моћног савезника. Изузев Србије, и Русије у доцнијем Путиновом периоду. Отуда је њен геополитички положај и даље рањив и нестабилан.

У бошњачким политичким круговима данас, као и почетком деведесетих година, одапињу се ратнохушкачке стреле према Србима и Републици Српској. Као да се ништа у међувремену није променило; остале се старе визије „целовите“, „грађанске“, „мултиетничке“ Босне, познате политичке мантре из Изетбеговићевог „демократског“ репертоара.²⁾

Водећи муслимански политичари, попут Хариса Силајџића, упорно Републику Српску приказују као „геноцидну творевину“ и отворено захтевају да се она уништи. То је кључна политичка премиса свих бошњачких странака - укидање ентитета, тј. Републике Српске, и успостављање унитарне Босне и Херцеговине у којој би Бошњаци имали доминацију.

Што тиче хрватских политичара у БиХ, они, све ове године од „Дејтона“, упорно указују на неравноправан статус Хрвата у БиХ, траже да се изврши тзв. докантонизација БиХ, тј. укине

1) Од око 100 хиљада страдалих у рату у БиХ, погинуло је око 30 хиљада Срба.

2) Како је Алија Изетбеговић, који се до седамдесетих година прошлог века одређивао као Србин муслиманске вероисповести, замишљао БиХ и њену мултиетничност, показује интервју који је дао сарајевском *Ослобођењу* октобра 1990, под насловом „Грађанска република или грађански рат“, у којем на питање да ли би стварање друштва базираног на религији, у овом случају ислама – сматрао друштвеним напретком, рекао „Да. Сматрам! Свакако, под увјетом да је то друштво заиста муслиманско. Истина, ислам није идеологија, већ увјерење, те би зато у систему и друштву у којем би људи прихватили ислам као увјерење, као вјеру, успостављање исламских норми и стандарда живота за мене представљали напредак“. Према: Милорад Додик, „О Суду и Тужилаштву Босне и Херцеговине, или како је БиХ настала и како (не) може да опстане“, *Нова српска политичка мисао*, бр. 3-4, 2010, 119; Расим Делић, командант тзв. армије БиХ, испраћајући муџахедине 1995, рекао је: „Ово је само прва рунда, не знамо када ће доћи до сљедеће. Ваша помоћ биће потребна док ислам не побиједи на цијелом свијету“, *исто*, 118.

Република Српска, и БиХ у складу са законом о конститутивности три народа на целом њеном простору подели на више региона, или да се уведе и трећи-хрватски ентитет. За први захтев углавном се залаже ХДЗ БиХ (Драган Човић), а за други ХДЗ 1990. (Божо Љубић). Ни једне ни друге не задовољава постојећи концепт муслиманско-хрватске федерације успостављен америчким ултиматумом, тзв. Вашингтонским споразумом 1994. године. У време свог настанка, био је то модел којим је војнополитичка коалиција муслимана и Хрвата требало да уништи српски ентитет, и они су га својски прихватили. Данас Вашингтонски споразум није по вољи ни једнима ни другима; Бошњаци би да наметну доминацију, а Хрвати, сматрајући се угроженима, теже да успоставе самостални статус, и развргну савез са Бошњацима.

Западни креатори „Дејтона“, на челу са САД, за све недаће недовршене државе БиХ, оптужују власти Републике Српске. Ближи им је концепт који заговара муслиманско Сарајево о унитарној БиХ, него хрватски концепт са трећим ентитетом. Стога су њихови „гаулајтери“ у Босни, сви одреда, неки више неки мање, од Вестендорпа, Петрича, Ешдауна до Лајчака, откидали парче по парче суверености српског ентитета и преносили га на БиХ. Више од седамдесет надлежности РС пренето је на БиХ све под изговором имплементације Дејтонског споразума. Само Ешдаун сменио је на стотине српских политичара, који су стварали Републику Српску. Али, и поред низа напада на њене основне постулате, који су загарантовани Дејтонским споразумом, ту пре свега мислимо на преношење војних и полицијских надлежности на БиХ, РС је успела да се очува као препознатљив српски ентитет. Разуме се, ту није крај, следе нова искушења, јер предстоје „битке“ око уставних промена.

Своје намере око преуређења БиХ, на штету РС, западни креатори „Дејтона“ изнели су најпре кроз текст Педи Ешдауна и Ричарда Холбрука у заједничком чланку у *Гардијану*. Ова двојица србомрзаца јадикују над својом творевином – дејтонском БиХ, упозоравајући да је Додик дошао на власт после националистичке СДС, али да је и њему крајњи циљ „довести свој српски ентитет - РС у позицију да се отцепи чим се укажу такве могућности“. Критикујући Додика и Републику Српску, за коју је Холбрук после „Дејтона“ рекао да је она „грешка у прорачуну“, двојица дипломата, у ствари, откривају англосаксонске геополитичке аспирације.

Они се, наике, супротно прокламованом опредељењу за демократизацију б/х простора, залажу за додатно јачање ОХР и војног присуства Еуфора; за јачање овлашћења садашњег високог

представника, што омогућава опстанак БиХ „као државе“, под условом да се изврше жељене уставне реформе које успостављају „функционалну државу“.³⁾

Наиме, Додик је позивањем на изворни „Дејтон“ постао трн у оку западним „цивилизаторима“ у БиХ. У тексту „БиХ је дефектна“ Милорад Додик је оценио да је Босна и Херцеговина „трајно дефектна, подељена држава, последица системске грешке“, односно „различитих концепција унутрашњег уређења земље“, залажући се за стриктно поштовање Дејтонског споразума, какав је потписан 1995. године, а то значи поштовање слова а не духа „Дејтона“, како противници овог споразума често истичу. Претећи референдумом, Додик је рекао да страни и бошњачки званичници „нису разумели или намерно неће да схвате“, да могући референдум о самосталности РС није „акција срачуната за растурање БиХ“, него „реаговање ако било ко покуша да једнострано укине Српску или уруши статус који она има према Дејтону“.⁴⁾ Референдум је постао омиљена тема Милорада Додика, и он је њиме настојао да осигура дејтонску позицију Републике Српске, али га је и политички дискредитовао тиме што је обећао, па од њега одустао, када су водеће западне силе признале независност Косова. Поред свега, претрпео је и критике дојучерашњих западних патрона.

Реаговала је Дорис Пак, шеф делегације Европског парламента за југоисточну Европу, још један осведочени непријатељ Срба. Говорећи о „упозорењу“, поводом ситуације у БиХ, Холбрука и Ешдауна, Пак истиче да Унија чини оно што може и да нема опасности од распада БиХ, тј. да Додикове претње нису реалне. Сецесију БиХ, према њеним речима, не треба очекивати и због тога што се „Додик веома добро осјећа као премијер Републике Српске и не би имао сличну позицију ако би се прикључио Србији. Међутим, пријетње референдумом нису добре за политичку климу у БиХ. Неповјерење расте, умјесто да се смањује. Политичари не смију радити један против другог, јер онда штете грађанима. Они требају испуњавати услове из Споразума о стабилизацији и придруживању и требају схватити да држава мора бити ојачана“. Пак даље указује на слабљење овлашћења високог представника, којег би у догледно време могао заменити специјални представник ЕУ.

Мирослав Лајчак, високи представник УН у БиХ, у интервјуу за чешки Радиојурнал истиче да БиХ не може да се распадне мирно, и да је једини могући концепт заједничка држава. У вре-

3) Види: Стефан Каргановић, „Ко подмеће барут“, *исто.*, 4-5.

4) „БиХ је дефектна“, *Глас*, 7. новембра 2008, 3.

ме проглашења једностране независности Косова Лајчак је упорно истицао да нема сличности између Републике Српске и Косова, које Запад произвољно представља као преседан. Он се, попут својих претходника, залаже за суверену БиХ и један устав, и истиче да „атмосферу у БиХ трују непрестани покушаји Републике Српске да оспори и ослаби заједничку државу, док истовремено из Сарајева стижу нереална обећања да ће Република Српска бити укинута“. Лајчак сматра да би распад, који не би имао сагласност сва три народа, значио да би пропала и цела међународна концепција мултиетничке БиХ, те да међународна заједница има јасну представу шта је коначни циљ за БиХ. То је јединствена, политички стабилна и економски просперитетна земља, која је на путу у Европску унију. Лајчак је, притом, уверен да међу главним проблемима није проблем територијалног интегритета БиХ, већ различито тумачење њене ентитетске надлежности.

Медијској кампањи урушавања дејтонске БиХ и уништења РС прикључила се и Хилари Клинтон ставом о „незавршеном послу у Босни“, да би Сервер и Абрамович, серијом интервјуа по балканским медијима, наставили да шире глобалну политичку климу погрома над Републиком Српском и њеним лидером. Након тога на сцену ступају познате, споља спонзорисане НВО у Београду са аутошовинистичким тирадама о томе да „Американци и Европљани боље знају шта је добро за Србе него они сами“. ⁵⁾

У босанскохерцеговачком геополитичком троуглу, дакле, ништа ново. Док се муслиманска страна залаже за унитарну и централизовану БиХ, хрватска за докантионизацију или формирање трећег, хрватског кантона, Срби настоје да очувају Републику Српску, односно оно што је остало од њених државних атрибута, наговештавајући и референдум о отцепљењу од БиХ и прикључење Србији. ⁶⁾

5) Ненад Кецмановић, „Будућност Републике Српске у маказима Сједињених Држава и Европске уније“, *Нова српска политичка мисао*, бр. 3-4, 2010, 52.

6) Бојазан Срба за укидање Републике Српске поткрепљују и документи до којих је дошао београдски лист *Глас*. „На састанку западних обавештајних служби у Бриселу, одржаном у јуну 2003. године, на којем је било речи о процесу уништења Републике Српске, учесници су се сагласили да је апсолутни приоритет прекинути било какву везу Срба западно од Дрине са својом матицом. У плану 'дробљења Србије', уништење Републике Српске заузима значајно место. Поред сецесије Косова, Војводине, Рашке области и кројења граница Србије по моделу Београдског пашалука, кључни аспект овог плана је уништење српске државе која је настала на територији БиХ. Овладавање економским системом и уништењем институција и елемената државности Републике Српске, само су почетне фазе овог плана. За њима би уследио класични егзодус и етничко чишћење које би Србе избрисало из Босне и Херцеговине. У самом почетку су усвојени принципи да Србија мора бити мала и нестабилна да би Балкан био стабилан и под контролом.“ Види: „Република Српска без Срба“, *Глас*, 6. новембар 2008, стр. 18.

Власт у Републици Српској на челу са Додиком, а понајвише сам Додик, често истиче да „Дејтон“ није био српска жеља него обавеза, да је Србима ближа идеја уједињења са Србијом, или самостална држава, од било какве везе са Сарајевом. А оно што Додик говори, народ мисли и осећа, а исти је став и других политичких странака у Републици Српској.

Ни покушај неких међународних и сарајевских кругова да социјално-економским мерама докину Републику Српску није успео. Показало се да је српски ентитет економски виталнији и политички одрживији и функционалнији него што је то Федерација.⁷⁾

Остаје да се види шта ће донети уставне промене у БиХ. Према договору водећих босанскохерцеговачких политичара из сва три конститутивна народа⁸⁾, Устав БиХ, који ће се мењати амандманима, треба ускладити са Европском конвенцијом о основним људским правима и слободама, и он треба да реши надлежност државе, функционисање институција БиХ, територијалну организацију. Након уставних промена, уследио би попис становништва о етничкој, верској и језичкој припадности, 2011. године. Договорено је да попис становништва из 1991. буде и даље основа за националну заступљеност у свим државним, ентитетским, кантонским и општинским институцијама, до 2014. године. Попис становништва до данас (2012) није извршен, јер би се на тај начин распршиле лажи бошњачких првака и њихових спољних ментора о наводној српској агресији.

РС ЈЕ СТВОРЕНА ПРЕ „ДЕЈТОНА“, У ДЕЈТОНУ ЈЕ САМО ПОТВРЂЕНА

Оно што превиђају противници РС, намерно или случајно свеједно, јесте чињеница да је РС настала пре Дејтона, да је у Дејтону само потврђена воља српског народа на свој политички и државни ентитет у оквиру Босне и Херцеговине. Као што је познато Српска Република Босна и Херцеговина проглашена је 9. јануара 1992. године, а 12. августа 1992. добила је данашње име - Република Српска. У политичком и етничком смислу РС представља право Срба у БиХ на самоопредељење, које се заснива на конститутивном својству српског народа у овој федералној јединици. То

7) Види: I. Lovrenović, M. Jergović, *BiH – budućnost nezavršenog rata*, „Novi liber“, Zagreb, 2010, 152.

8) Договору су присуствовали лидери СНСД-а Милорад Додик, ХДЗ-а Драган Човић и СДА Сулејман Тихић. Недостајали су лидери ПДС-а Младен Иванић, СзБиХ Харис Силајџић и ХДЗ-а 1990. Божо Љубић.

би била правна и политичка компонента српске државотворности у БиХ. Војна компонента подразумевала је упорну одбрану РС у четворогодишњем наметнутом рату, и та њена одбрана је потврђена у Дејтону. Срби су у Дејтон отишли са субјективитетом који се зове- Република Српска и тамо су потврдили свој међународни субјективитет. Позивајући се на право Срба на референдум Додик тачно наводи, да Република Српска након Дејтона има већи међународни субјективитет него што су имале републике бивше Југославије које су касније промовисане као државе, а нису имале никакав међународни субјективитет.⁹⁾

Република Српска је актер међународног споразума – и Дејтонски споразум у међународном правном смислу једнако је важан и за опстанак БиХ и за опстанак РС као њеног конститутивног чиниоца. Уколико се он не примењује, или се прекраја на штету једне од страна тог споразума, она своју политичку судбину има право да се заштити референдумом, као изворним и непосредним обликом демократског народног одлучивања.

Република Српска је, дакле, страна у споразуму која је учествовала у конституисању БиХ. Устав БиХ је кључни правни документ Дејтонског споразума на којем почива ова државна творевина. По свом уставу БиХ је најсличнија државном уређењу федерације/конфедерације, али су међународни чиниоци - високи представници УН - настојали да је учине „функционалном“ државом, тако што су „креативно“ тумачили „Дејтон“. Држећи се духа а не слова Дејтонског споразума, међународни посредници чинили су његово безобзирно кршење и прекрајање.

ПРЕКРАЈАЊЕ „ДЕЈТОНА“

Према Уставу БиХ има следеће институције:

- Парламентарна скупштина са два дома: Дом народа и Представнички дом
- Председништво БиХ од три члана, које грађани бирају непосредно, и то једног Србина из РС, а једног Бошњака и једног Хрвата из Федерације БиХ
- Савет министара БиХ, који има три члана: председавајућег, затим министра спољних послова и министра спољне трговине

9) Види: Милорад Додик, „Надлежности Републике Српске и покушаји прекрајања Дејтонског споразума“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011, 25.

- Уставни суд БиХ, који има девет чланова, од којих четири бира Представнички дом Федерације, два члана НС РС, а три члана странца бира Европски суд за људска права
- Централна банка БиХ састоји се од гувернера којег именује ММФ, а три члана именује европска развојна банка.

Од свега шест институција интервенционистичком политиком и актима високих представника дошло се до више од седамдесет институција БиХ.

Суд БиХ је такође конструкција високог представника (ОХР). Јер не може да постоји Суд БиХ ако га нема у самом Уставу БиХ. И Тужилаштво БиХ наметнуо је високи представник, из политичких разлога криминализовања РС ради њеног гашења и централизовања и унитаризације БиХ. То потврђује чињеница да су преко 90 одсто оптужених и осуђених за ратне злочине Срби.¹⁰⁾

Довољно је само летимично погледати Устав БиХ, па видети које надлежности имају ентитети, све оно што не припада институцијама БиХ, а које су у свом креативном тумачењу „Дејтона“ високи представници одузели Републици Српској. Једно време непосредно након Дејтонског споразума руководство Српске одбијало је све што је било против Дејтонског споразума, а онда је дошло руководство које се определило за сарадњу, с уверењем да ће тако приволети међународне чиниоце да не излазе из оквира „Дејтона“. Међутим, велики број надлежности је вероватно неповратно пренесено на Сарајево. Од војске, правосуђа, царине. Стало се на полицији, када је српска власт пружила отпор.¹¹⁾

Очигледно је да су међународни медијатори Дејтонски споразум замислили као својеврстан предах у игнорисању права Срба и њихове Републике Српске. Било им је важно да се заустави рат, успостави мир и потпише споразум. Али не и да озбиљно приступе његовој примени. Како истиче председник РС, Милорад Додик, „Сва решења наметнута су силом међународне заједнице, притиском, прогањањем и затварањем људи и на многе друге начине... Рецимо, у расправи око војске можда се може наћи нека логика – да као међународно призната држава, БиХ треба да има једну војну

10) Види: Милорад Додик, “О Суду и Тужилаштву БиХ, или како је настала и како (не)може да опстане”, *Нова српска политичка мисао*, бр. 3-4/2010, 129. Као доказ за ову тезу може послужити чињеница, да још ништа није урађено у предмету Атифа Дудаковића, једног од команданата босанских муслимана, против кога је РС поднела тужбу за ратни злочин над цивилима још 2006. године.

11) Види шире: Алекса Буха, „Република Српска и спољни притисци“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске*, *Нова српска политичка мисао*, 1/2011, 211-214.

структуру. Но она је и даље непомирљиво подељена, без обзира на то што видите манифестације неког заједничког деловања. У суштини, та војска има три сегмента и под управом је НАТО-а, а не под управом БиХ¹²⁾. Додик се својевремено залагао за потпуну демилитаризацију БиХ, а сад истиче да војска кошта више него када су биле две војске у ентитетима. Исто тако одузете су надлежности РС у фискалном систему. Наиме, РС била је фискални фактор по Дејтону, били смо власници свих пореза, царина, акциза и осталог...¹³⁾ Како истиче Додик, наметнуто је 320 нежељених закона, у намери високих представника да креирају нови политички систем и нове политичке односе. Педи Ешдаун је само илустрација колико је међународна заједница експериментисала у БиХ. У својој књизи *Плугови и мачеви* Ешдаун саопштава: „Идем у Босну са задатком да разградим Дејтонски споразум и успоставим нови систем“.

Уставна криза у БиХ интензивирана је половином 2009,¹⁴⁾ и траје до данас. Предвиђања узимају у обзир и крајње опције од укидања ентитета до распада државе. Наиме, ЕУ је као услов у њено чланство навела промену устава БиХ, што челници РС одлучно одбијају, јер би промена устава довела до укидања српског ентитета и доминације Бошњака у држави. Бутмирски преговори (лето 2009) између представника три конститутивна народа у БиХ су пропали, јер су ЕУ и САД покушали да наметну решења која су захтевала још значајнија смањења ентитетских овлашћења. Српски челници одлучно су одбили такве предлоге.

Бошњаци се отворено супротстављају уставним променама које не задовољавају њихове максималистичке захтеве: првенствено *укидање ентитетског гласања, претварање Савета министара БиХ у владу са „јаким премијером“, одузимање законодавне надлежности Дому народа. Сва позивања бошњачких лидера на евроатлантске интеграције за основу имају један једини предуслов, а то је – укидање Републике Српске*. Стога се и процес придруживања НАТО пакту претворио у политичко питање.¹⁵⁾ Придруживање НАТО алијанси заговара, нажалост, и Милорад Додик,

12) Милорад Додик, „Надлежности Републике Српске и покушај прекрајања Дејтонског споразума“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011, 19.

13) *Исто*, 20.

14) Многи аналитичари сматрају да је фактички банкрот Федерације БиХ настао након исплата јунских (2008) доходака тамошњим функционерима, при чему је констатовано да је на буџетским рачунима преостало свега 434 конвертибилне марке. То је био узрок каснијих политичких превирања.

15) Види шире: Милорад Додик, „Изворни принципи Дејтонског споразума и њихова ревизија“, *исто*.

с варљивом надом да је НАТО гарант опстанка Републике Српске. Овај свој, несмотрен и у најмању руку проблематичан, став Додик је касније заменио ставом о народном референдуму о овом стратешком националном и државном питању.

ТРЕЋИ ЕНТИТЕТ

У Бутмиру су Хрвати, по ко зна који пут, захтевали стварање свог ентитета на подручју на којем представљају већину становништва. Председник ХДЗ БиХ Драган Човић је истицао да је „стварање хрватске федералне јединице за њега минимум, као и да ће то захтевати у преговорима“. Прилично исхитрено подржали су га представници Републике Српске, док су међународни чиниоци остали неми. Јер, Босна је ипак међународни протекторат! Када би се о њеном преуређењу равноправно и без уплитања са стране договарали њени народи, што би можда било могуће, али тада није потребан протекторат. А протекторат је, ипак, неке потребан! Како споља, тако изнутра. Јер, тако се одржава и живи илузија о каквој-таквој босанској држави.

Под горким укусом бутмирског „компромиса“ челници РС су током 2010. настојали да путем два референдума ојачају позицију своје аутономије/државе. То је референдум о статусу високог представника и референдум о статусу РС, и њеном евентуалном одвајању од БиХ. Један од захтева српске стране на преговорима у Бутмиру био је укидање ОХР-а – Овлашћеног високог представника ЕУ, који од 2003. руководи мировним процесом у БиХ. Подржани од Русије, челници РС изнели су низ доказа да високи представник крши Дејтонски споразум, и да је његова улога крајње штетна по мировне преговоре и политички живот у БиХ.¹⁶⁾ Био је то својеврстан „блицкриг“ Запада, на челу са САД, да путем уставних реформи докину српски ентитет.

Тиме би се прича око босанског геополитичког троугла вратила на почетак, у предратни период деведесетих, и то је жеља Бошњака, а делимично и Хрвата. Бивши хрватски председник, Стјепан Месић, више пута је изјављивао да не подржава стварање трећег ентитета у БиХ, али исто тако ни отцепљење Републике Српске, јер би то значило распад БиХ и настанак исламске др-

16) Валентин Инцко, с друге стране, користи сваку прилику да оптужи РС и њене челнике, понајвише председника Додика, за наводно кршење Дејтонског споразума. Није никаква тајна да су плате међународних чиновника у БиХ, па и Валентина Инцка, баснословне, те да је то један од разлога, вероватно и најважнији, што се они тако жестоко упињу да оправдају своју политичку мисију. Плата високог представника је око 40 хиљада евра, а његових помоћника и заменика 15-20 хиљада евра.

жаве у срцу Европе. Месић овако није говорио током рата када је стварао савез са муслиманима, са стратешким циљем уништења Срба и њиховог ентитета западно од Дрине. По тој концепцији муслимане је, након уништења Срба, требало превести у католике и Хрвате. То би била Хрватска до Дрине. И то је био Туђманов, али и Месићев план, све док није постало јасно да се Срби војно не могу поразити. Тада је дошло до Вашингтонског споразума, којим је створена хрватско-муслиманска федерација, са истоветним циљем, само другим- политичким средствима- против Републике Српске. И Месић је подржао, и данас подржава Вашингтонски споразум и Дејтонски аранжман у БиХ, и сва његова прекрајања од стране међународних представника. Стога не чуди Месићева изјава од јануара 2010, да би у случају отцепљења Републике Српске послао војску у дистрикт Брчко и пресекао коридор, чиме би српски ентитет у БиХ престао да постоји. Његов наследник на челу Хрватске, Иво Јосиповић, рекао је да слање војске није опција, а председник Србије, Борис Тадић, је критиковао Месићеву изјаву пред СБ ОУН. Месић је на све одговорио да је причао у кондиционалу.

Да се Република Српска снажно опире спољним и унутрашњим притисцима, који упорно раде на централизацији и унитаризацији БиХ, сведоче и акције организовања плебисцита у којем грађани РС исказују жељу за независношћу од БиХ. У тој акцији посебно се истиче „СНП – Избор је наш“, који је у више наврата, од 2007. године наовамо, прикупио више хиљада потписа грађана РС са захтевом за референдумом. Потписи су скупљани и у Србији, САД и друго. У томе их је подржавао и председник Додик честим изјавама да ће, ако власти БиХ наставе притисак на Републику Српску, грађани тражити независност. Додик је том приликом поменуо да грађани Републике Српске желе да живе у БиХ поштујући Дејтонски споразум, али им то није дозвољено јер власти не поштују исти, и народ Српске изложен је сталним притисцима (укидање химне, укидање грба, прегласавање, отимање територије РС итд). Мимо своје воље, РС остала је без обавештајне службе, војске, царине, пореске управе...Из Федерације БиХ непрестано позивају на укидање њених симбола, грба, химне, заставе, траже промену назива градова, општина, на крају и саме РС.

ОСЛОНАЦ НА СРБИЈУ

У Бањалуци, половином јуна 2006. године одржан је протест, на којем су окупљени грађани предали захтев Народној скупштини Републике Српске за доношење декларације којом се Република

Српска обавезује да ће, у случају независности Косова и Метохије, расписати референдум за издвајање из БиХ. У захтеву се полази од ноторне историјско- правне чињенице да је Република Српска државотворни ентитет, а Косово и Метохија историјска територија српског народа.

Ипак, Косово је прогласио независност а челници Републике Српске, вероватно саветовани из Србије, нису расписали обећани референдум о отцепљењу од БиХ.

Србија, као један од гараната Дејтонског споразума и држава која са Републиком Српском има Споразум о паралелним и специјалним везама, успоставила је блиску сарадњу са својим сународницима западно од Дрине.¹⁷⁾ Та сарадња била је посебно интензивана у време владе Војислава Коштунице. Србија се Уставом 2006. определила за јачање сарадње са Србима ван Србије, у првом реду за јачање дејтонских позиција Републике Српске. Република Српска од новембра 2008. има у Београду своје званично представништво и постоје редовни сусрети. Бројни су примери привредне сарадње, почевши од „Дунав осигурања“, „Новокабела“, Комерцијалне банке, „Телеком Србија“ и тако даље. „Телеком Србија“ уложио је у РС преко 600 милиона евра. Република Српска се ослања на образовни план, програме и уџбенике Републике Србије у основном и средњошколском образовању, а сарадња у области високог школства заснива се на петогодишњем уговору о сарадњи Београдског и Бањалучког универзитета. Од 2007. године Академија наука Републике Српске и Завод за уџбенике из Београда раде на заједничком пројекту израде енциклопедије Републике Српске. Плодна је и сарадња између подрињских општина из Републике Српске и Србије итд.¹⁸⁾

Куповином Телекома Српске Србија је - како истиче Додик - помогла РС да политички преживи, јер би у супротном РС била суочена са социјалним немирима или њиховим подстрекавањем, што би политички дестабилизovalo српски ентитет.

СРБИЈА ТРЕБА ДА СЕ УГЛЕДА НА РЕПУБЛИКУ СРПСКУ

У време Тадићеве власти, чију је странку на парламентарним и Тадића на председничким изборима у Србији, маја 2012, Додик отворено подржавао, позиције Републике Српске, нажалост, још

17) Први споразум о специјалним паралелним везама потписан је 5. марта, а други 26. септембра 2006. године

18) Види шире: Триво Инђић, „Односи Републике Српске и Србије“, *исто*, 127 -131.

више су уздрмане. Додуше, РС је у кудикамо повољнијој економској позицији од Федерације БиХ, али се званични Београд, ако не солидарисао са унутрашњим и спољним притисцима на РС, а оно заузео прилично неутралну позицију, својеврсну позицију екви-дистанце према странама у Б/Х преговорима. Као да Србија није гарант Дејтонског споразума и као да није потписала Споразум о специјалним везама са Републиком Српском. Председник Србије, Борис Тадић, више пута је напоменуо да се Србија неће мешати у унутрашња питања БиХ, као и да неће подржати дељење земље.

За илустрацију равнодушности Београда према РС може послужити Тадићев апел Турској да посредује у преговорима око уставних реформи у БиХ, као да је Турска потписник Дејтонског споразума, као да Турска има споразум о специјалним везама са Републиком Српском. Несхватљиво!

„Србија – односно Београд – подржава сваки договор три конститутивна народа у Босни и Херцеговини у оба ентитета“ делују прилично бледо, а понекад чак и лицемерно. Поготово ако погледамо и упоредимо шта у исто време говоре и како се понашају други спољни актери БЕ – ХА приче.

Република Српска добро балансира између рационалности и здравог патриотизма, управо оно што Србији недостаје. Наиме, власт у Србији, и већи део опозиције, склона је да се олако опходе према националним темама или да подлежу причама типа „манимо се прошлости“, „ово је 21 век“, „кога то још занима“, „идемо у Европу и онда ће тамо сви наши проблеми бити решени“. Додик не води никакву екстремистичку политику, већ је њихова позиција управо минималистичка и врло умерена. РС на срећу нема ЛДП – нема Чеду Јовановића, Соњу Бисерко и сл., па нема попут друге Србије - другу Републику Српску. Кад би је имала Републике Српске сигурно више не би ни било.¹⁹⁾

Србија је маргинализована са становишта своје улоге гаранта и потписника Дејтонског споразума у једном важном регионалном питању. Власт у Београду се користи само за притиске на руководство Републике Српске јер „они не знају шта раде“, то су „авантуристи“, „лудаци“ и тако даље. Таквој маргинализацији допринела је и сама власт у Београду. Сетимо се само Декларације о Сребреници, која је била и непотребна и крајње штетна како за ментално здравље српске нације, тако и за геополитички положај Срба уопште. Сетимо се, да је Чедомир Јовановић, који у Србији

19) Види: Ђорђе Вукадиновић, „Србија ће морати мало да се угледа на Српску“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011, 116, 119.

спроводи политику својих западних ментора, инсистирао да се у декларацији наведе да се у Сребреници десио геноцид, иначе неће гласати за декларацију. Он је у више наврата, као и у тв дуелу са Додиком, тврдио да је РС настала на геноциду, што је неподношљива лаж и срамота. И док се РС успешно супротставља евроамеричком државном инжењерингу, водећи превасходно рачуна о сопственом интересу, Србија на свом евроатлантском путу „без алтернативе“, на изврстан начин игнорише и подрива ту националну борбу Републике Српске. Разлог је сасвим једноставан: Србија се беспоговорно предаје Европској унији, запостављајући и сопствене политичко-територијалне интересе, а камоли интересе РС. С друге стране ЕУ једнако третира Србију и БиХ - као државе које стреме чланству у ЕУ. Србија се понаша као да је у рату за југословенско наслеђе остварила своје државне и националне интересе, а није, и само је још остало учлањење у породицу равноправних европских народа. То је једна наопака логика!

О ИДЕНТИФИКАЦИЈИ БОШЊАКА СА БИХ

Од кад су се отуђили од православне вере и српске нације, у време турске окупације српских земаља, босански муслимани, као и муслимани Рашке области, трагају за својим идентитетом. Повлачењем „болесника са Босфора“ из Европе будио је наде, да ће се муслимани вратити у крило српске нације, а онда је један други освајач, Аустроугарска, учинио све да их потпуно отуђи од српске идентификације, и то првенствено на два начина: конструкцијом „босанске нације“, као вештачке, политичке нације, и задржавањем турског, феудалног аграрног система, који је дестимулативно деловао на евентуално српско опредељивање босанских муслимана. Осим национализовања босанских муслимана аустроугарска окупациона управа подстицала је и босанске католике (Србе католичке вере) да се изјашњавају као Хрвати, те је тако у Босни и Херцеговини, након Берлинског конгреса, успостављен *историјски пројекат босанског геополитичког троугла, који је и данас актуелан*. Везани за турску државну, мање националну, идеју босански муслимани су припадали вишем социјалном и друштвеном реду од својих православних српских сународника, те стога није чудо што су Босну и Херцеговину сматрали као своју државу, у којој су они господари (преко турске власти), али су, занемаривши сопствено српско порекло, одрицали право Србима на БиХ. Такође, превиђали су, као што и данас превиђају бошњачки интелектуалци, ноторну историјску чињеницу да су Босна и Херцеговина етнојезички

и историјски српски простор, о чему сведочи целокупна европска наука²⁰⁾.

Након Другог светског рата у политичком вођству било је оних који су заговарали да се Босна и Херцеговина уреди као аутономна покрајина у оквиру Србије, али су такви предлози елиминисани Титовом одлуком да БиХ постане самостална република – својеврсни српско – хрватски хинтерланд, у прављењу државе равнотеже, засноване на платформи „Слаба Србија, јака Југославија“.²¹⁾

С „федерирањем“ федерације (Бакарић) долази до јачања муслиманства (пошто су признати за нацију), али и до већег утицаја Хрватске, до својеврсног коалирања руководства двеју република наспрам Србије и српских ставова у југословенској држави. Долази до појачане идентификације Муслимана са БиХ, коју политиколог Ненад Кеџмановић овако објашњава: „Њихова матица могла је да буде једино Турска, и то само у вјерском, историјском и културном, а не у националном смислу. Али Турска је у то вријеме била кемалистички секуларна, историјски и географски далека и говорила је непознатим језиком, те није могла да буде пандан Србији и Хрватској. Зато су се босански муслимани, као новоформирана нација, једини без остатка идентификовали с Босном и Херцеговином“... Та хегемонистичка амбиција све до данас инспирише њихово политичко понашање и онемогућује рационалан споразум с друга два народа“.²²⁾ Колико је БиХ у то време била у рукама моћних, идеолошки правоверних, појединаца говори и чињеница да је њен акроним СР БиХ дешифрован као „самостална радња Бранка и Хамдије“.

По угледу на неке своје историјске претходнике (Сафвет бег Башагић, Хамдија Крешевљаковић и други), и данашња босанска политичка и интелектуална елита тврди да су једино Бошњаци (као потомци босанских богумила, што је историјска подвала) вековни становници Босне и Херцеговине, а да су Срби (и Хрвати) „дошљачке и агресорске националан е мањине“.²³⁾

---

20) Види шире у зборнику : *О Србима муслиманске вероисповести*, приредио др Момчило Суботић, Институт за политичке студије, Београд Матица српска у Дубровнику - Београд, Београд, 2012.

21) „На чело шесте федералне јединице у Сарајево долази Ђуро Пуцар Стари и остали пројугословенски кадрови из српског, муслиманског и хрватског народа. Поред њега ту су били Родољуб Чолаковић, Авдо Хумо, Осман Карабеговић, Угљеша Даниловић, Руди Колак и други“. Види шире: Ненад Кеџмановић, „Дејтонска будућност и социјалистичка прошлост“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011, 42.

22) Ненад Кеџмановић, *исто*, 44.

23) *Исто*, 49.

Историјско искуство је показало, да је БиХ могла да буде унитарна и централизована само под спољним окупацијама и као корпус сепаратум или аутономна република унутар ширих државних оквира. Данас БиХ може да опстане само као конфедерација три националне републике. То би био компромис који колико - толико задовољава три супротстављене политичке и националне опције: муслиманске, која тежи очувању целовите БиХ, те српске и хрватске, које би се радије прикључиле Србији, односно Хрватској. Буду ли Бошњаци и даље истрајавали на централизацији и унитаризацији, „Република Српска и „Херцег Босна“ ће уз бошњачко негодовање, корак по корак, отклизати из БиХ... Бошњаци ће и Србе и Хрвате дефинитивно одбити од било каквог модела заједничке државе“ .²⁴⁾

РЕПУБЛИКА СРПСКА – СТАЊЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Република Српска данас је у најбољој позицији од потписивања Дејтонског споразума. Притисци и даље постоје, како споља тако изнутра, али све је мање простора да се демократија намеће недемократским средствима. Исто тако, бошњачка битка за идентитет кроз централизацију и унитаризацију доживела је потпуни крах. Политика која се данас води у Републици Српској представља модел реалистичне и национално одговорне политике .²⁵⁾ Имајући у виду да се ова политика изграђује на бази јачања демократских и националних институција, уз свестрану културну, просветну, научну, економску, политичку и другу сарадњу са Србијом²⁶⁾, и кроз висок степен међустраничке националне солидарности и консензуса о стратешким питањима одбране националног идентитета, права и слободе грађана и социјалне стабилности друштва, можемо са пуно поверења прихватити тезу по којој : „ Будућност националног идентитета почиње и ствара се у Републици Српској“ .²⁷⁾

У Републици Српској постоји један веома важан фактор, који не постоји у Србији, а то је онај неопходан консензус између власти и опозиције о статусу и геополитичким изазовима, као и

---

24) Исто

25) Види о томе: Добрица Ћосић, „Република Српска – парадигма реалистичне политике“, исто, 155.

26) У Србији живи готово два милиона Срба пореклом из РС и других западних српских крајева.

27) Богдана Кољевић, „Република Српска – будућност националног идентитета“, исто, 57-58.

националној и државној стратегији да се одбрани и сачува Република Српска. Постоји јасна визија о томе да РС као и БиХ почива на Дејтонском споразуму, и то на слову а не духу Дејтона, који се заснива на децентрализацији БиХ и стварања неког типа федерализма/конфедерализма. Постоји опредељење да се чува „изворни“ Дејтон, јер се њиме чува и Република Српска. То значи да се Српска може консолидовати, једино уколико јој се врате насилно и илегално отете надлежности, макар оне кључне, и са тих позиција да се преговара о будућности БиХ, наравно, ако је то могуће.

Власт у Београду, ако већ не може да се угледа на вођење националне политике западних Срба, требало би да се одлучно супротстави западним притисцима који од Београда траже да пацификује руководство РС и натера их на неприхватљиве уступке. Уосталом, све што се дешава у суседству, тиче се непосредно и Србије. На то упозорава и Обрад Кесић, политиколог из САД: „На крају бих само рекао да се све што се дешава у РС и БиХ веома битно и за Србију. Многи људи, поготово у влади у Београду, нису свесни да је битка за РС и битка око БиХ и Дејтонског споразума у суштини битка против политике условљавања Запада, а то значи да је то и битка за Србију. ...Није тачно да се не може казати „не“. Није тачно да се не може изградити једна позиција која би била прихваћена од стране САД и ЕУ, иако им није пријатна нити пожељна, а поготово није тачно да је немогуће да се дође до ситуације где они више не прете, већ више уважавају ставове које представници српског народа износе. Потврда да је другачија и успешнија српска политика могућа и да та политика чак може да доведе до бољих односа са Америком и са Европском унијом јесте политика РС коју предводи Милорад Додик“⁽²⁸⁾

Момчило Subotic

REPUBLIC OF SRPSKA: TWENTY YEARS OF STRUGGLE FOR SURVIVAL

Summary

In this work author deals with the newest period in political life of Republic of Srpska. At the same time, he considers original provisions of the Dayton treaty, which officials of RS in defense of their entity refer to, as well as “creative” application, i.e. ruthless violation of the “Dayton” by international representatives, with invitation to make “functional” state of Bosnian, which heats up unrealistic aspirations of Bosniaks (and partly Croats) to establish a “civil” and “comprehensive”

28) Обрад Кесић, „САД, Европа и Дејтонски мировни споразум“, *исто*, 168-169.

Bosnia and Herzegovina. The author pays special attention to the fact that the RS was created before the Dayton, and that in Dayton her international - legal personality was only confirmed, therefore, the RS is a subject of international law, part of a treaty, which its opponents repeatedly ignored and overlooked. For that reason, text deals with problems between “words” and “spirit” of Dayton, then Butmir negotiation, problem of the third Croatian entity, special connections between RS and Serbia, then phenomenon of Muslim/Bosniak identification with Bosnia and Herzegovina and finally state and perspectives of Republic of Srpska.

Key words: Republic of Srpska, Dayton treaty, high representatives, altering of “Dayton”, Butmir negotiation, third entity, Serbia

ЛИТЕРАТУРА

- Бука Алекса, „Република Српска и спољни притисци“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Вукадиновић Ђорђе, „Србија ће морати мало да се угледа на Српску, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Додик Милорад, „О Суду и Тужилаштву Босне и Херцеговине, или како је настала и како (не)може да опстане“, *Нова српска политичка мисао*, бр. 3-4/2010.
- Додик Милорад, „Надлежности Републике Српске и покушај прекрајања Дејтонског споразума“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Додик Милорад, „Изворни принципи Дејтонског споразума и њихова ревизија“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Инђић Триво, „Односи Републике Српске и Србије“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Каргановић Стефан, „Ко подмеће барут“, *Нова српска политичка мисао*, бр. 3-4/2010.
- Кецмановић Ненад, „Будућност Републике Српске у маказима Сједињених држава и Европске уније, *Нова српска политичка мисао*, бр. 3-4/2010.
- Кецмановић Ненад, „Дејтонска будућност и социјалистичка прошлост“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Кесић Обрад, „САД, Европа и Дејтонски споразум“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Кољевић Никола, *Стварање Републике Српске: дневник 1993-1995*, 1,2, приредила Милица Кољевић, Службени гласник, Београд, 2008.

- Кољевић Богдана, „Република Српска- будућност националног идентитета“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Крајишник Момчило, *Како се рађала Република Српска: записи из хаџког затвора*, Вест, Београд, 2011.
- Lovrenović I. – Jergović M., *БиН - будућност незавршеног рата*, „Novi liber“, Загреб, 2010.
- Посић Добрица, „Република Српска- парадигма реалистичне политике“, у: *Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Нова српска политичка мисао*, 1/2011.
- Суботић Момчило, *Хрвати и Босна. Геополитичке замисли у Хрватској према Босни и Херцеговини*, Бели анђео, Шабац, 2002.
- Суботић Момчило, „О Калајевом концепту „босанске нације“ и њеним савременим промотерима“, у: *О Србима муслиманске вероисповести*, приредио др Момчило Суботић, Институт за политичке студије, Београд, Матица српска у Дубровнику-Београд, 2012.
- Суботић Момчило, „Проблем етничког идентитета и државноправног ентитета босанско-херцеговачких муслимана“, *Политичка ревија*, 3/2008, Институт за политичке студије, Београд, 2008.

Resume

Republic of Srpska represents the largest, if not the only one achievement in the fight of the Serbian people in the war for “Yugoslav succession.” Formed in response to the Muslim-Croat violent and unconstitutional act of separation of Bosnia and Herzegovina from the Yugoslav state, Serbian Republic leads the fight for survival for twenty years. Enemies of Republic of Srpska ignore the fact that it has been formed before the “Dayton”, and that it was only confirmed in Dayton as the international legal entity, as a party to an international agreement that constitutes the BiH. In political and ethnic sense RS represents the right of Serbian people in Bosnia and Herzegovina to self-determination, which is based on constitutional capacity of Serbian people in this federal unit. That would be a legal and political component of Serbian statehood in BiH. Stubborn defense in the imposed four-year war to maintain the RS was then confirmed in Dayton. So, Serbs went to Dayton with subjectivity in the name of Republic of Srpska. As such RS took part in international agreement by which it was Bosnia and Herzegovina was constituted. BH constitution is the key legal document of the Dayton Agreement upon which the state entity rests itself. According to its constitution BH is the most similar to organization of the federation / confederation, but international actors - senior representatives of the UN tried to turn it in a “functional” state, by “creatively” interpreted “Dayton”, by its ruthless violation. It is obvious that international mediators envisioned the Dayton agreement as a sort of pause in the ignorance of rights of Serbs and Republic of Srpska. It was

important to them to stop war, make peace and sign the agreement. But not to approached seriously to its implementation. Paddy Ashdown is just an illustration of how much the international community has experimented in BiH. In his book, *Plows and Swords* Ashdown says: "I go to Bosnia with a mission to break the Dayton agreement and establish a new system."

Bosniaks are openly opposed to the constitutional changes which do not meet their maximalist demands: primarily abolition of the entity voting, conversion of the Council of Ministers in the government with "strong prime minister", subtract the legislative competence of the House of Nations. All references of Bosniak leaders to the Euro-Atlantic integration are based on a single condition, which is - the abolition of the Republic of Srpska. For that reason, the process of joining NATO pact turn into the political issue. Unfortunately, joining NATO alliance advocates Milorad Dodik with the delusive hope that NATO will guarantee survival of Republik of Srpska. This reckless and at the least problematic attitude Dodik later changed with an idea of people's referendum on this strategic national and state issue. In Butmir, for the umpteenth time Croats demanded the creation of its entity in the area where they had the majority of the population. HDZ President Dragan Covic stressed that "the creation of the Croatian federal unit is the minimum for him, and that this he will require during negotiations." A rather hasty the representatives of the Serbian Republic supported him, while international actors were quite silent. However, Bosnia is an international protectorate! If its people had agreed on an it's rearrangement without interference and on the principle of equality would be possible, but then protectorate would not be needed. Someone, however, needs protectorate! As outside, so inside. So it keeps alive the illusion of some kind of Bosnian state.

The Republic of Srpska balances well between rationality and common patriotism, exactly what Serbia is missing. The authorities in Serbia, and most of the opposition, is prone to treat national issues lightly, or that are subjected to the stories like "leave the past", "this is the 21st century", "to whom is interested," "let's go to Europe and then there will be all our problems would be solved". Serbia has been marginalized from the standpoint of its role as a guarantor and the signatories of the Dayton Agreement in an important regional issue. The Belgrade authorities is used only for the pressures on the leadership of the Republic of Srpska because "they do not know what they are doing," they are "adventurers", "lunatics" and so on. To such marginalization even the very government in Belgrade has contributed. Its enough to Remember the Declaration on Srebrenica, which was unnecessary and extremely

harmful to the mental health of the Serbian nation, and the geopolitical situation of the Serbs in general. In the Republic of Srpska there is a very important factor, which does not exist in Serbia, and that is the necessary consensus between government and opposition on the status and geopolitical challenges, as well as national and state strategies to defend and preserve the Republic of Srpska. There is a clear vision of the RS and BiH based on the Dayton Agreement, on the letter and not the spirit of Dayton, which is based on decentralization, in the form of some type of federalism / confederacies. There is a determination to retain the “original” Dayton, because it secures existence the Republic of Srpska. This means that it can consolidate Srpska, only if forcibly and illegally usurped authority is returned, at least the key once, and from this position to negotiate the future of Bosnia, of course, if it is possible.

If Bosniaks still persist with the centralization and unification, “Republic of Srpska” and “Herzeg Bosna” will step by step slide out from Bosnia... Bosniaks will definitely beat off Serbs and Croats from any model of the joint state.

---

* Овај рад је примљен 26. априла 2012. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 5. јуна 2012. године.